

Alþingi
Erindi nr. P 138/2370
komudagur 18.5.2070

LANDSBÓKASAFN ÍSLANDS – HÁSKÓLABÓKASAFN

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

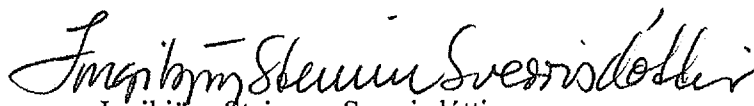
Reykjavík, 17. maí 2010
Tilvísun: 200911-0032 / IS

Efni: Frumvarp til laga um breyting á höfundalögum (EES-reglur, takmarkanir á höfundarétti o.fl.)

Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn hefur fengið til umsagnar frumvarp til laga um breyting á höfundalögum (EES-reglur, takmarkanir á höfundarétti o.fl.)

Endurskoðun höfundalaga er fagnað enda er það stefna bókasafna og bókavarðafélaga um allan heim að styrkja, auka og samræma undantekningar og takmarkanir á núgildandi höfundarétti í því skyni að veita aðgengi að upplýsingum og menningararfi og að hagnýta til þess upplýsingatækni.

Virðingarfyllst,

Ingibjörg Steinunn Sverrisdóttir
landsbókavörður

Fylgiskjöl: Umsögn frá landsbókaverði og framkvæmdaráði Landsbókasafns Íslands - Háskólabókasafns

Efni: Frumvarp til laga um breyting á höfundalögum (EES-reglur, takmarkanir á höfundarétti o.fl.)

138. löggjafarþing 2009 – 2010, þingskjal 912 – 523. mál

Umsögn frá landsbókaverði og framkvæmdaráði Landsbókasafns Íslands - Háskólabókasafns

17. maí 2010

Almennar athugasemdir:

Fagnað er endurskoðun íslenskra höfundalaga sem er löngu tímabær m.a. vegna gríðarlegra tæknibreytinga sem orðið hafa við gerð og miðlun efnis með stafrænum hætti. Það er stefna bókasafna og bókavaraðafélaga um heim allan að styrkja, auka og samræma undantekningar og takmarkanir á núgildandi höfundarétti og er þetta forgangsmál hjá IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions). Tilgangurinn er að auka flæði upplýsinga og opna fyrir aðgang almennings að upplýsingum og þekkingu. Hins vegar er viðurkenndur réttur höfunda / réttihafa til umráða yfir verkum sínum og að þeir njóti afraksturs af birtingu, sölu og dreifingu þeirra.

Samræma þarf þessi sjónarmið / hagsmuni þannig að höfundaréttur spyrni ekki á móti tækni-breytingum eða hagnýtingu upplýsingatækni og komi þannig í veg fyrir aðgengi fólks að upplýsingum og menningararfi. Einnig þarf að gera bókasöfnum og sambærilegum stofnunum kleift að sinna hlutverki sínu án hindrana og aukakostnaðar.

Athugasemdir við einstakar greinar:

1. grein

Um 1. mgr.

Lýst er ánægju með 1. mgr. svo langt sem hún nær, enda auðveldar hún bókasöfnum og öðrum aðilum sem taldir eru upp að sinna hlutverki sínu. Benda má á að Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn hefur sett sér stefnu um að setja allt útgefið íslenskt efni í stafrænt form m.a. í öryggis- og varðveisluskyni. Einnig að safninu er ætlað að safna efni á stafrænu formi skv. lögum um skylduskil til safna og ljóst er að færa þarf slíkt efni í nýtt form og gera ný eintök eftir því sem tæknin breytist.

Um 2. mgr.

Tekið er fram að útlán á þeim eintökum sem gera má skv. 2.-4. tl. 1. mgr. nái ekki til stafrænna eintaka. Í skýringum með greininni segir að eingöngu megi lána út eintök í hliðrænu formi sem í flestum tilvikum séu ljósrit eða útprent. Hér er gerð athugasemd við að um óeðlilega hindrun er að ræða og ekki tekið tillit til tækniþróunar, því að efnið getur upphaflega verið stafrænt og heimilt að lána það út t.d. DVD diskar. Gera þarf greinarmun á því efni sem upprunalega er stafrænt og efni sem fært hefur verið á stafrænt form. Þá þarf

einnig að gera ráð fyrir annars konar útlánum en „yfir borð“ s.s. með tölvupósti eða á lokuðum vef.

Um 3. mgr.

Ekki er gerð athugasemd við þessa mgr.

2. grein

Gerð er athugasemd við að aðgangur sem tilgreindur er í 2. gr. sé bundinn við aðgang í rannsóknaskyni eða vegna náms. Það getur reynst söfnunum erfitt og íþyngjandi að ákvarða hvað sé nám og hvað sé rannsókn og getur ákvæðið orðið tilefni deilna. Því er lagt til að orðin „í rannsóknaskyni eða vegna náms“ falli brott. Einnig er vísað til jafnræðisreglu, því þarna er um augljósa mismunun að ræða.

3. grein

Ekki er gerð athugasemd við þessa grein.

4. grein

Lýst er ánægju með að rýmka ákvæði laganna, þannig að þau nái til allra sem ófærir eru um að nýta sér venjulegt prentað mál til lestrar. Þá er eðlilegra að taka fram að höfundar eigi rétt á sanngjörnum *greiðslum* en ekki bótum vegna útlána á hljóðupptökum af bókmenntaverkum í síðustu mgr. Þessar greiðslur ættu að koma úr Bókmenntasjóði eins og aðrar greiðslur ríkisins til höfunda vegna útlána efnis á bókasöfnum.

5.- 7. grein

Ákvæðin auðvelda bókasöfnum að nýta sér ákvæði skv. 1. gr.

8. grein

Ákvæðið auðveldar þeim sem þjónusta þá sem eru ófærir um að nýta sér venjulegt prentað mál til lestrar að sinna hlutverki sínu og er jákvætt.

9. grein

Lýst er ánægju með ákvæði 9. gr. um viðurkenningu samtaka sem gera heildarsamninga fyrir hönd rétthafa enda auðveldar slíkt alla samningagerð. Hvatt er til þess að hið fyrsta verði gerðir heildarsamningar eða heildarleyfi fyrir stafræna endurgerð og miðlun íslensks, útgefins efnis sem er í höfundarétti, þannig að íslenskt efni verði sýnilegra á veraldarvefnum og geti nýst öllum til hagsbóta.

10. – 13. gr.

Umfang VII kafla laganna um refsíákvæði, bætur, ákærureglur o.fl. eru áhyggjuefni. Draga má þá ályktun að staðið sé gegn tækniþróun og verið sé að verja hagsmuni í stað þess að hugsa hlutina upp á nýtt og ná samkomulagi um eðlilegar umgengnisreglur um það efni sem hér um ræðir.

Umfang höfundalaganna og flækjustig er einnig áhyggjuefni. Hinn almenni notandi á fullt í fangi með að skilja einstakar lagagreinar. Þær snerta daglegan veruleika velflestra og ótti og áhyggjur um að gera rangt hamlar gegn skynsamlegri og réttmætri notkun efnis sem fellur undir lögin.

Tilvísun á vef IFLA um höfundaréttarmál :

<http://www.ifla.org/en/publications/limitations-and-exceptions-to-copyright-and-neighbouring-rights-in-the-digital-environm>